

УДК 82.09(049.3)

Д. О. Шевчук,
викладач

(Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі, м. Київ)
Roksolana_ukr@mail.ru

ПРОБЛЕМА ЖІНОЧОЇ СВОБОДИ ТА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У ПОВІСТІ Т. ШЕВЧЕНКА "МУЗЫКАНТ"

У статті розглянуто особливості виявлення свободи особистості жінки у російськомовній повісті Т. Шевченка "Музыкант"; з'ясовано питання жіночої самоідентифікації через схеми "(асексуальна) жінка-дружина", "закохана жінка", "сексуально запитана жінка", "жінка-подруга" в контексті любові й творчості крізь призму кохання й стосунків між статями; знайдено корені сучасного сприйняття жінки, її місця і ролі в житті суспільства.

Ключові слова: особистість, самоідентифікація, вибір, культура патріархату, модель фемінності.

*"Ніхто не може звільнити жінку, окрім неї самої..."
Н. Кобринська.*

Постановка проблеми. У творчості Т. Шевченка, як поетичній, так і прозовій, значне місце займає проблема жіночої долі. Варто зауважити, що творче становлення Т. Шевченка відбувалось в такий час, коли жінка перебувала в становищі двічі поневоленої. Він говорив про свободу жінки як особистості та її самоідентифікацію у час, коли мірилом всього людського був чоловік. Шевченко поставив жінку в центрі всіх рівнів суспільного життя, інтерпретуючи проблему не поза межами інтимних стосунків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історія шевченкознавства налічує чимало досліджень, присвячених жіночій проблемі. Зокрема до питання жіночої долі у творчості Т. Шевченка одним із перших звернувся І. Франко, акцентуючи свою увагу на образі жінки-матері. С. Балей у своєму дослідженні "З психології творчості Шевченка" науково осмислює жіночі образи, розглядаючи їх як реалізацію фемінної душі автора. Серед останніх досліджень в області шевченкознавства, які стали прикладом нетрадиційного прочитання Шевченка, виділяються розвідки Г. Грабовича та О. Забужко. Так, Г. Грабович у дослідженні "Шевченко як міфотворець: Семантика символів у творчості поета" висуває гіпотезу про матриархальність як основну характеристику міфомислення Т. Шевченка. У розвідці "Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу" О. Забужко вибудовує жіночий міф Шевченка. Цікавим є дослідження Ю. Гончар "Сердечний рай", в якому сформовано модель гендерного аналізу художнього світу письменника.

Мета статті – розглянути особливості інтерпретації жіночої свободи в прозовій творчості Т. Шевченка; показати на прикладі повісті "Музыкант" корені сучасного бачення ролі і місця жінки в житті суспільства та її самоідентифікації.

Виклад основного матеріалу. До питання свободи особистості зверталось багато науковців і письменників. Оскільки це поняття полісемантичне, дати на нього однозначну відповідь неможливо. Свобода особистості – це і питання про свободу волі, і про вибір, і про взаємозв'язок різних компонентів структури особистості: вольового, раціонального, ціннісного [1]. Сартр вважав людину вільною істотою і наголошував на тому, що вона є тим, ким намагається бути, сама визначає своє майбутнє і проектує власну долю. А. Камю наголошував на ілюзорності свободи, зазначаючи, що свобода – це ілюзія, і вся проблема полягає в тому, наскільки ця ілюзія реальна. І. Кант визначає своєрідним полем діяльності свободи моральність людини, в якій він бачить ту суттєву якість, що відрізняє і підносить особистість.

Російський філософ М. Бердяєв називав свободою власну незалежність, творчу силу, визначав цим поняттям особистість зсередини. Свобода у Бердяєва первинніша за істину, досконалість, красу. Вона взагалі трансцендентна щодо всіх інших категорій. Це "чиста творчість", яка може виразити себе повно тільки в мистецтві або любові і є священною. Філософ вважав, що людина – це вільний, надприродний дух, мікрокосмос, який характеризує субстанціонально присутня вільна енергія, творча енергія.

У контексті проблеми виявлення жіночої свободи у творчості Т. Шевченка важливими є погляди українського філософа, сучасника Кобзаря, П. Юркевича. Він вважав, що призначення людини та її вартість не вичерпуються її несвідомим служінням цілям роду. Жінка не відповідає своїй ідеї лише тому, що вона народжує дітей і підтримує існування людського роду: у цьому служінні ідеї роду вона має здійснити ідею людини, вона має виявити свою вартість не як самиця, а як людина [2: 159].

Питання свободи Т. Шевченко вирішує комплексно: це самоідентифікація людини як особистості й реалізація цієї свободи не тільки внутрішньо, але й зовні. Внутрішня свобода – це та свобода, яка не вимірюється жодними моральними законами. Вона поза правилами і умовностями. Все, що підказує серце, є моральним. Слухаючи своє серце, йдучи за любов'ю і створюючи власний внутрішній (душевний) світ,

людина вивисується над світом зовнішнім і досягає гармонії. Зовнішньо свобода виявляється у боротьбі проти несправедливості та неволі людини на фізичному, духовному, соціальному рівнях.

У російськомовній повісті Тараса Шевченка "Музыкант" чітко вимальовується проблема жіночої свободи, яка проявляється у всіх сферах життя: свобода творчості, свобода вибору, свобода дій. Ніла Зборовська у розвідці "Феміністичні роздуми: На карнавалі мертвих поцілунків" зауважує, що феміністична проблема самозвільнення, самоствердження і духовної свободи жінки є проблемою власного жіночого вибору, волевиявлення. Жінки самі є творцями своєї долі в патріархальному світі, змальованому Т. Шевченком. Але так чи інакше, всі прояви жіночої свободи осмислюються переважно в контексті любові, а творчість – кризь призму кохання й стосунків між статями.

Дослідниця А. Тьомкіна виділяє п'ять схем самоідентифікації жінки: "(асексуальна) жінка-дружина", "закохана жінка", "сексуально запитана жінка", "жінка-подруга" [3]. Цими схемами будемо оперувати у даній статті.

С. Павличко зауважує, що культура патріархату навіть під маскою оспівування несе в собі глибинні структури зневаги до жінки, апологію її експлуатації, в тому числі й, насамперед, сексуальної [4: 26]. Нічим не примітний Арновський вивисується за рахунок соціального та матеріального положення старшої жінки. Навіть у ситуації, коли чоловік повністю залежний від жінки, він продовжує її зневажати, пригноблювати її жіночу сутність, зазіхати на її честь, бо ж молодий чоловік старої поміщиці виявився справжнім "султаном", який заснував разом із театром ще й власний гарем. Таким чином, Арновський "повертає жінку в її "законне" маргінальне становище жертви" [5]. Замість очікуваного примарного щастя народжуються самотність і нереалізованість у коханні, які стають причиною душевної дисгармонії, і фактично прискорюють смерть жінки. Те, що поміщиця помилилась, поклавши на вівтар примарного кохання не тільки своє життя, але й майбутнє дочок – одна справа, інша, що ця помилка – її власна, це помилка її вибору. Відтак, поміщиця втілює модель "охочої жінки", що націлена на отримання тілесного задоволення. Та від самого початку цей союз позначений деструктивністю, а відтак і приреченістю. Скалічений шлюб породжує скалічене суспільство. Тому логічно, що у цього подружжя немає дітей.

Після смерті дружини Арновський стає взірцем розпусти. Він змальований не просто як спокусник, який зводить дівчат. Варто зауважити, що згоду на сексуальну жертвність дівчата виявлять у переважній більшості самостійно, вбачаючи у зв'язку з ним квиток на потяг, що помчить їх у вищий світ. Так, панна Тарасевич, обдарована акторською майстерністю, прагне слави і визнання свого таланту. Вона робить вибір: залишитись ніким незнаною, але з незаплямованою гідністю, чи стати акторкою великої сцени і використати своє тіло як інструмент для досягнення заповітної мрії. Панночка стає коханкою Арновського і отримує можливість творчої реалізації. Тіло у цьому випадку не розглядається як щось сакральне чи гріховне. Це лише вмістилище невгамовної душі й високого духу творчості, які в тандемі породжують свободу. Коли панночка вагітніє і народжує мертву дитину, Арновський лишає її у Петербурзькій лікарні під іменем своєї кріпачки. Там і зустрілась вона з Тарасом, якому розповіла свою сумну історію. Сповідь панночки Тарасевич повна болю, розкаяння і суму за життям, що тане, але це плата за свободу, яка, за Бердяєвим, є глибшою за будь-яке буття: "О! будь я проклята! проклята! и проклята! Я все забыла для искусства и для столицы, все! всем пожертвовала! И вот результат моей великой жертвы! – Нищая! в больнице и вдобавок под именем его крепостной девки!" [6: 217]. В образі панночки Тарасевич втілена схема "сексуально запитана жінка", яка реалізує принцип морального задоволення через тіло.

Поряд з увагою до окремо взятої людини автора цікавить її гармонійний розвиток і реалізація у шлюбі, родині, соціумі, державі як запорука гармонійного майбутнього народу, становлення "раю на землі" [6: 127]. Подружжя Антона Адамовича і Мар'яни Акимівни, на виховання до яких пани з Дигтярів віддають своїх малолітніх дочок, Лізу і Наталю, є втіленням зразкової родини. Вони зрозуміли, що подружжя, як сказав Фуко, це спосіб жити в парі, коли двоє стають як одне ціле. З драматизмом описує Шевченко стан Мар'яни Акимівни, яка після того, як чоловік поїхав у справах до Полтави, місця собі не знаходить, її глибоко засмучує і відсутність Антона Адамовича: "Бедная женщина, – подумал я, глядя ей вслед. – Неужели так тесно сдружилась ты с ним, что не можешь один день прожить без него? Счастливая, завидная твоя доля. И многие, многие жены тебе вправе позавидовать. А тебе еще больше, счастливый, благородный старче, должны завидовать мужья-горемыки" [6: 237]. Життя на хуторі показано Т. Шевченком у поетичному світлі: це замальовка сімейної ідилії, спокою, рівноваги й абсолютного щастя. Юлія Гончар у монографії "Сердечний рай" виділяє такі мотиви у зображенні Т. Шевченком стосунків чоловіка та жінки: самотності, відособлення, деструктивних стосунків і єднання [7: 130]. Саме мотив єднання є визначальним у зображенні родини Антона Адамовича та Мар'яни Акимівни. Він є репрезентацією прагнення одухотвореної гармонії чоловічого і жіночого [8: 131]. При цьому, відповідно, у кожного з подружжя є свій особистий простір, в якому реалізуються обов'язки та інтереси. Так, Антон Адамович має власну хату-кабінет, в якому працює, а Мар'яна Акимівна – власну хату-майстерню, в якій займається суто жіночими, "прозаїчними" справами. Але поза цим розподілом обов'язків, Мар'яна Акимівна "осталася в душе артисткой и любила в часы досуга забывать свое прозаическое насущное существование и уноситься в мир звуучий, в небесные пределы божественной

фантазії" [6: 201], а Антон Адамович – не тільки лікар за професією, але і винахідник за інтересом. Мар'яна Акимівна репрезентує модель "жінки-подруги", в якій об'єктом задоволення є "ми".

У повісті "Музикант" Т. Шевченко показує провал стереотипних моделей фемінності, які орієнтують жінку на самореалізацію через зв'язок із чоловіком у межах традиційних ролей матері, господині, дружини. Патріархальному дискурсові притаманне есенціалістське розуміння основного "природного" покликання та, відповідно, пріоритетності материнської ролі жінки [9]. Це означає, що крім виконання материнської місії, жінка також має право бути людиною. При цьому очевидно, що роль матері для жінки у Шевченка не стає другорядною, чи неважливою.

В образі Софії Самійлівни письменник не романтизує материнське начало і не вимагає від неї материнської самопожертви. Це – модель так званого формального материнства. Для неї сама тільки згадка про дітей розцінюється як антикомплімент її красі та молодості. Спосіб життя великосвітської дами, який передбачає постійні бали і прийоми просто не залишає часу на дітей: "Вот что: Софья Самойловна, мать их по названию, великосветская дама. А главное – красавица. И притом, как дама светская, она после каждого бала (а их у нас в году бывает три, а в высокосный и четыре) должна отдать визиты своим гостям, а гостей, вы сами видели, сколько наехало – а 17 сентября так вдвое столько наедет, несмотря ни на какую погоду, потому что она сама тогда бывает именинница. Пока отдаст визиты, смотрит – другой бал готовится, там третий. Так и год проходит. А там, если выберется время, надо и в Петербург съездить. "А то, – говорит, – между этими хохлами совсем очерстеешь". Так сами посудите, до детей ли ей при такой жизни" [6: 199]. І хоча письменник дає своїй героїні право на свободу дій, все ж, не втримується від зауваження щодо правильності такого рішення (віддати дітей на виховання в чужу сім'ю): "Я с вами согласен, что она умно сделала; но хорошо ли, это другой вопрос" [6: 200]. Загалом, безглузда смерть Софії Самійлівни та її чоловіка має своє раціональне пояснення: подружжя виявилось ущербним і нездатним стати повноцінною родиною, а відтак – приреченим на загибель.

Після смерті батьків Ліза стає вихованкою сестри пана Арновського, "неписьменної, старої, паскудної дівки". В уста музиканта Т. Шевченко вкладає думку про необхідність якісної освіти саме для жінок: "Что если бы хоть какое-нибудь образование этой девушке? Это была бы совершенная Семирамида или Клеопатра" [6: 231]. Освіта допомогла б дівчині спрямувати свій природний розум та кмітливість у правильне русло. Ліза свідомо робить вибір, її ніхто не змушує виходити за пристаркуватого чоловіка з сумнівною репутацією. Вона розуміє, що скориставшись своєю красою, насамперед тілесною, зараз – в майбутньому досягне повної свободи як матеріальної, так і духовної. Заміжжя Лізи не викликає схвалення збоку Антона Адамовича та Мар'яни Акимівни, Наталя щиро жаліє сестру, яка не зрозуміла справжню цінність людського щастя, а Тарасу "грустно смотреть на это милое создание, так бесчеловечно нравственно изуродованное" [6: 232]. Врешті Ліза закохується в молодого гусара і кидає Арновського у хворобливій старості. При чому, в цій ситуації вона проявляє не легковажність, а мужність і силу. Вона показує, що сама керує своїм життям, сама обирає, як жити і кого кохати, а це є чи не найвищим проявом особистої свободи. І. Кант розмірковує про суть свободи, сформулював принцип автономії моралі: все, що робить людина, повинно виходити, насамперед, від її волі і розуму. Шевченко певною мірою моралізує і вчить правилам моральності, але врешті відпускає Лізу у "вільне плавання" і навіть лишається задоволений її розплатою за всіх скривджених Арновським дівчат. У мотиві "неприродного" шлюбу, який набуває потворних рис, втілена ідея викривленого, аномального суспільства, і, відповідно, занепад такої форми стосунків – це новий шлях, вияв протесту проти дисгармонії життя як окремої людини, так і світу загалом.

Людина, прагнучи позбутись екзистенційної самотності, в той же час хоче залишатись повноправним господарем особистого простору. Г. Грабович зауважує, що прокляття світу, змальованого Шевченком, полягає в непримиренній суперечності чоловічої та жіночої сторін, в неможливості їх об'єднання для дальшого продовження роду й розвитку. Аналізуючи поетичний доробок письменника, дослідник доводить, що у "світі покриток, москалів і їхніх позашлюбних дітей" можливість гармонійного шлюбу зводиться до неможливого, а сім'я як суспільна одиниця виявляється недієвою [7: 68, 95]. Але у повісті "Музикант" Т. Шевченко показує інший бік медалі: це віра у можливість побудови ідеальної сім'ї, і відповідно, ідеального суспільного ладу, яка за О. Забужко можлива при умові зречення від "злої волі" (зовнішнього і внутрішнього руйнування) і вияву "доброї волі". Так, сестра Лізи, Натуся, змальована Шевченком як дівчина надзвичайно поетичної натури, до того ж, музикально обдарована. Вона шляхетного походження і не зважає на умовності. Її серце само обирає, кого кохати. На шляху досягнення чоловічо-жіночої гармонії соціальне становище не стоїть. Врешті відбувається поєднання двох поетичних натур, яке стало зразком ідеального сімейного щастя. В шлюбі Натусі й Тараса втілена ідея так званої соборності. Але не соборності між чоловіками в патріархальному світі, а "побратимства" між чоловіком та жінкою, "сплаву мужа з братом". І цей "сплав" не має відтінку інцесту. Адже стосунки між чоловіком і жінкою не вимірюються тільки сексуальними стосунками. Тарас помічає, передусім, не еволюцію жіночої привабливості Натусі, а розвиток її розуму, освіченості, глибини душі і поетичності натури: "Что это за чудное создание! И в этих летах (ей четырнадцатый год) сколько глубокого чувства и

недетского ума... Наташа день ото дня становится все краше и милее. И что за умница, что [за] скромница!... Глядя на нее, иногда я себя чувствую выше человека" [б: 228]. Самоідентифікація Натусі як жінки відбувається за схемою "закохана жінка". Відчутний акцент зроблено на емоційному зв'язку з чоловіком, тому сексуальне задоволення визначається на стику між відсутнім і еротичним [3].

Мотив "братання" віднаходимо і в стосунках вчителя зі своєю сестрою. Після смерті дружини брата і чоловіка сестри, вони вирішують жити разом, за принципом: все ж легше. Жінка приносить у дім чоловіка затишок і спокій, а водночас обоє позбавляються самотності. В суспільстві, побудованому за материнським правом, брат стає для сестри легальним чоловіком, хоча це в жодному разі не означає сексуального партнерства [7: 83]. Це партнерство іншої якості, яке передбачає об'єднання з метою виховання дітей, налагодження матеріального комфорту та душевної рівноваги. Модель "братання" в цьому контексті суголосна з першою із п'яти схем самоідентифікації жінки, виділеними А. Тьомкіною: "(асексуальна) мати-дружина". Ця схема характеризується відсутністю сексуального задоволення і придуренням своєї сексуальності.

Висновки і перспективи дослідження. Отже, Т. Шевченко намагається "звільнити" жінку від її так званого "природного" покликання, показує всю умовність цієї дефініції. Жінка у нього, – насамперед, людина, з притаманними їй загостреними бажаннями самовираження і творчості, слабкостями і пристрастями, шуканнями себе, здатністю керувати власним життям і робити вибір. Свобода особистості не існує сама по собі, вона виявляється в системі суспільних та приватних стосунків. Так, часто жінка страждає, і Шевченко її жаліє всією душею, але моделі "жертви", "приниженої", "самотньої", "щасливої", "коханої" вона фактично завжди може собі обрати, несучи за свій вибір повну відповідальність. У моделях жіночих образів Шевченка знаходимо корені сучасного бачення на роль і місце жінки в суспільстві. Проблема жіночої свободи та самоідентифікації даною статтею у творчості Т. Шевченка не вичерпана. Цей аспект можна розглядати на прикладі інших прозових та поетичних творів письменника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Горлач М. Філософія : [підручник] / М. Горлач. – К. : Либідь, 2001. – 99 с.
2. Юркевич П. Д. Выбране / Памфіл Юркеч. – К. : Абрис, 1993. – 416 с.
3. Темкина А. Динамика сценариев сексуальности в автобиографиях современных российских женщин : опыт конструктивистского исследования сексуального удовольствия / А. Темкина // Гендерные тетради / [под ред. А. Клецина]. – СПб., 1999. – Вып. 2. – С. 20–54.
4. Павличко Соломія. Фемінізм / Соломія Павличко ; [передмова та упорядкування В. Агеевої]. – К. : Основи, 2002. – 243 с.
5. Зборовська Н. (Ільницька М.) Феміністичні роздуми : На карнавалі мертвих поцілунків. [Електронний ресурс] / Н. Зборовська (М. Ільницька). – Режим доступу : do.rulitru.ru/v26776/?download=1.
6. Шевченко Т. Зібрання творів : [у 6 т.] / Т. Шевченко. – К. : Наук. думка, 2003. – Т. 3 : Драматичні твори. Повісті. – С. 178–239.
7. Грабович Г. Шевченко як міфотворець. Семантика символів у творчості поета / Г. Грабович. – К. : Радянський письменник, 1991. – 212 с.
8. Гончар Ю. Сердечний рай. (Гендерні аспекти художнього світу Тараса Шевченка) : [монографія] / Ю. Гончар ; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка ; НАН України ; Черкаський національний ун-т ім. Богдана Хмельницького ; Черкаський науковий центр шевченкознавчих досліджень. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – 187 с.
9. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні / О. Кісь // Незалежний культурологічний часопис "І". – 2003. – № 27. – С. 37–59.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Horlach M. Filosofiya [Philosophy] : [pidruchnyk] / M. Horlach. – K. : Lybid', 2001. – 99 s.
2. Yurkevych P. D. Vybrane [Selected] / Pamfil Yurkevych. – K. : Abrys, 1993. – 416 s.
3. Tiomkina A. Dinamika stsenariiev seksual'nosti v avtobiografiyakh sovremennykh rossiyskikh zhenshchin : opyt konstruktivistskogo issledovaniya seksual'nogo udovol'stviya [Script Dynamics of Sexuality in Autobiographies of Modern Russian Women : Experience of Constructive Research of Sexual Satisfaction] / A. Taormina // Hendernye tetradi [Gender Copybooks] / [pod red. A. Kletsyna]. – SPb., 1999. – Vyp. 2. – S. 20–54.
4. Pavlychko Solomiya. Feminizm [Feminism] / Solomiya Pavlychko ; [peredmova ta uporyadkuvannya V. Aheyevoyi]. – K. : Osnovy, 2002. – 243 s.
5. Zborovs'ka N. (Il'nyts'ka M.) Feministychni rozdumy : Na karnavali mertvykh potsilunkiv [Feminine Considerations : on the Carnival of Dead Kisses] [Elektronnyy resurs] / N. Zborovs'ka (M. Il'nyts'ka). – Rezhym dostupu : do.rulitru.ru/v26776/?download=1.
6. Shevchenko T. Zibrannya tvoriv [Collection of Works] : [u 6 t.] / T. Shevchenko. – K. : Rad. shkola, 2003. – T. 3 : Dramatychni tvory. Povisti. – S. 178–239.
7. Hrabovych H. Shevchenko yak mifotvorets'. Semantyka symboliv u tvorchosti poeta [Shevchenko as a Myth creator. Semantics of Symbols in the Poet's Creative Work] / H. Hrabovych. – K. : Radyans'kyu pys'mennyk, 1991. – 212 s.
8. Honchar Yu. Serdechnyy ray. (Henderni aspekty khudozhniogo svitu Tarasa Shevchenka) [Heart Heaven. (Gender Aspects of the Fiction World by Taras Shevchenko)] : [monohrafiya] / Yu. Honchar ; Instytut literatury im. T. H.

- Shevchenka ; NAN Ukrayiny ; Cherkas'kyu natsional'nyy un-t im. Bohdana Khmel'nyts'koho ; Cherkas'kyu naukovyy tsentr shevchenkoznavchyykh doslidzhen'. – Cherkasy: Brama-Ukrayina, 2010. – 187 s.
9. Kis' O. Modeli konstruyuvannya hendernoyi identychnosti zhinky v suchasniy Ukrayini [Models of Gender Feminine Identity Construction in the Modern Ukraine] / O. Kis' // Nezalezhnyy kul'turo-lohichnyy chasopys "yi" [Independent Cultural Logic Journal "Yi"]. – 2003. – № 27. – S. 37 – 59.

Матеріал надійшов до редакції 14.05. 2014 р.

**Шевчук Д. О. Проблема женской свободы и самоидентификации
в повести Т. Шевченко "Музыкант".**

В статье рассматриваются особенности проявления свободы личности женщины в русскоязычной повести Т. Шевченко "Музыкант"; выясняется вопрос женской самоидентификации через схемы "(асексуальная) женщина-жена", "влюбленная женщина", "сексуально востребованная женщина", "женщина-подруга" в контексте любви и творчества сквозь призму любви и отношений между статьями; отыскиваются корни современного восприятия женщины, ее места и роли в жизни общества.

Ключевые слова: личность, самоидентификация, выбор, культура патриархата, модель феминности.

**Shevchuk D. O. The Problem of the Feminine Freedom and Self-Identity
in the Novel by T. Shevchenko "Musician".**

The problem of the feminine fate plays an important role in both poetic and prose works by Taras Shevchenko. It's important to admit, that Shevchenko's formation as the creative personality occurred at such period of time, when the woman was enslaved. He said about the feminine freedom as about that of personality, and her self-identity at the time, when the man was considered to be the standard of all human values. Shevchenko put the woman in the centre of all levels of the public life, interpreting the problem in terms of the sexual relationship.

The article discusses the peculiarities of the freedom expression of the feminine personality in Taras Shevchenko's Russian short novel "Musician"; solves the problem of the female self-identity using such patterns as "(asexual) woman-wife", "wife in love", "sexually desirable woman", "friend-woman" in terms of love and creativity through the prism of passion and relationship between sexes. It identifies the origins of the feminine modern comprehension, her place and role in the public life. His woman is, first of all, an individual, with inherent keen desire of the self-expression and creativity, weaknesses and passions, identification of the place in the world, abilities of the self-control and making choice. Individual liberty doesn't exist all by itself, but is revealed in the system of the public and private relationship. Thus, the woman suffers often, and Shevchenko sympathizes with heart and soul, but she can often choose the role of "victim", "humiliated", "lonely", "happy" or "beloved", being completely responsible for this choice. In Shevchenko's patterns of the feminine character we find the origins of the modern apprehension of the feminine place and role in the society. The problem of the feminine freedom and self-identity in the Shevchenko's works is not completely settled in this article. This aspect can be studied in the context of other writer's prose and poetic works.

Key words: personality, self-identity, choice, patriarchy culture, femininity model.